

Z historie Jednoty (1862–1869)

Josef Laun

In: Martina Bečvářová (author): Z historie Jednoty (1862–1869). (Czech). Praha: Prometheus, 1999. pp. 77–79.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/401753>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

JOSEF LAUN

(1837 – 1915)

Josef Laun byl nejstarším ze čtveřice zakladatelů *Spolku pro volné přednášky z matematiky a fyziky* a zároveň jeho nejméně aktivním členem. Matematiku, fyziku i učitelské působení velmi brzy opustil.

Studium, Spolek

Josef Laun se narodil dne 26. září 1837 v Herrndorfu č. 43 (nyní Kněževs u Rakovníka) jako syn rolníka Johanna Nepomuka Launa (1803–1870) a Anny Stieberové (? –1878) z Příčiny.¹ Rod Launů žil v Kněževsi na statku č. 43 již na konci 18. století; narodil se zde Josefův dědeček Václav Laun (1776–1856), který po celý život na statku hospodařil. Josef měl mladšího bratra Jana Nepomuka (1842–1870).²

Na univerzitu přišel Josef Laun v roce 1858; při zápisu se přihlásil k české národnosti. Na filozofické fakultě začal studovat matematiku a přírodní vědy (profesoři J. F. Kulik, V. Matzka, V. Pierre, J. Böhm, V. F. Kostecký, F. Stein a A. Reuss). Navštěvoval i přednášky z filozofie, psychologie a pedagogiky (profesoři J. H. Löwe, W. Volkmann, R. Zimmermann a J. Padlesak), výrazný zájem měl i o jazyky (polština u profesora H. Sucheckého, ruština u soukromého docenta V. Hanky, německá literatura u profesora J. N. Kelleho). Se studentskou prací o metodě nejmenších čtverců se ucházel o cenu profesorského sboru filozofické fakulty.

Univerzitu ukončil v zimním semestru 1861/62.³ V této době spolu s Blažkem, Fingerem a Vaňausem založili *Spolek pro volné přednášky z matematiky a fyziky*. Při prvních volbách, které proběhly 28. března 1862, však Laun nezískal ve *Spolku* žádnou významnou funkci. Činnosti *Spolku* se příliš neúčastnil, nepřednesl žádnou přednášku; v letním semestru 1861/62 ze *Spolku* vystoupil v souvislosti s ukončením svého studia.⁴

¹ Viz matrika narozených Kněževs, fara Kněževs M 21–2 (1784–1840), str. 157, Státní oblastní archiv Praha.

² Ten se dne 21. června 1864 oženil s Františkou Majerovou (1844– ?), dcerou kněževského hospodského Antonína Majera a Marie Šváchové z Kněževsi. V manželství se narodili synové Alfréd (1865– ?), Jakub (1867–1867) a Stanislav (1868– ?). Františka Launová se dne 16. srpna 1870 (čtyři měsíce po manželově smrti) provdala za kněževského rolníka Václava Cedla. Syn Alfréd hospodařil na rodinném statku č. 43, oženil se dne 26. dubna 1887 s Antonií Čebišovou (1862– ?) z Přílepe č. 45, dcerou rolníka Jana Čebíše a Antonie rozené Hacmanové. V manželství se narodilo osm dětí. Stanislav se stal lékařem, dne 26. září 1896 se oženil s Jitkou Patrakovou z Kněževsi, dcerou rolníka Františka Patraka a Vincencie rozené Cedlové, žili ve Veverí Bytýšce na Moravě. Více viz matriky narozených Kněževs, fara Kněževs M 21–2 (1784–1840); I–8 (1840–1861); I–22 (1861–1881); VI–23 (1881–1899); matrika oddaných I–14 (1784–1840); 15 (1840–1869); 33 (1869–1914); matrika zemřelých I–20 (1784–1870) a index zemřelých 1840–1899. Všechny zmiňované matriky jsou uloženy ve Státním oblastním archivu v Praze.

³ Viz katalogy posluchačů filozofické fakulty pražské univerzity 1858–1862, Archiv UK.

⁴ Více viz [1], str. 10.

Laun studoval i na pražské polytechnice, zapsal se zde v roce 1858. Ve školním roce 1858/59 navštěvoval přednášky z vyšší matematiky (profesor K. Jelinek) a všeobecné chemie (profesor C. Balling), ve školním roce 1859/60 studoval praktickou geometrii, fyziku, speciální chemii a analytickou mechaniku, v následujícím roce opět speciální chemii a zemědělské hospodářství.⁵

Josef Laun patrně neusiloval o doktorát filozofie, nestal se dopisujícím členem *Spolku* ani členem *Jednoty českých matematiků*.

Pedagogické působení

Josef Laun se v roce 1864 neúspěšně ucházel o místo honorovaného docenta *vyšší matematiky a analytické mechaniky* na pražské polytechnice. V konkurzním materiálu byl uveden jako suplující profesor na gymnáziu v Rjece.⁶ V tomto roce publikoval ve výroční zprávě tohoto gymnázia článek *Metoda najmanjih četvorinah (Metoda nejmenších čtverců)* [L1]. Na gymnáziu v Rjece působil jen do roku 1865; následující tři školní roky 1865/66 až 1867/68 učil na královském gymnáziu v Záhřebu.⁷

Na gymnáziu v Záhřebu vyučoval Laun matematiku, přírodovědu a němčinu takřka ve všech třídách, týdně míval kolem 20 hodin. Navíc byl správcem přírodovědného kabinetu. V roce 1867 publikoval ve výroční zprávě školy článek *Nametnici čovčjega tēla (Cizopasnici lidského těla)* [L2]. V následujícím roce ze Záhřebu odešel a definitivně opustil pedagogickou dráhu.⁸

Další životní osudy

Dne 1. října 1867 se Josef Laun v Rakovníku oženil s Annou Klapkovou (nar. 1846), dcerou rakovnického mlynáře Václava Klapky a Marie rozené Kundelové z Radonic.⁹ Ženil se ještě jako *profesor na vyšším gymnasiu v Zahřebu*; zajímavé je, že se ženil v Rakovníku a všechny svatební ohlášky měl v Záhřebu. V jeho manželství se narodily dvě dcery; první byla Marie

⁵ Viz katalogy posluchačů pražské polytechniky 1858–1861. Některé seznamy přednášek na polytechnice z doby Launova studia se nezachovaly.

⁶ Viz [3], str. 446–447.

⁷ V té době učil matematiku a fyziku na gymnáziu v Záhřebu Jan (Ivan) Pexider (1831 Protivín – 1873 Záhřeb), který do chorvatštiny překládal některé učebnice. Zmínky o Janu Pexiderovi viz J. Bečvář (ed.): *Jan Vilém Pexider (1874–1914)*, Prometheus, Praha 1997, str. 7, 28.

⁸ Viz *Program kraljevske gimnazije u Zagrebu koncem školske godine 1866, 1867, 1868, 1869*; Josef Laun je zde uváděn jako Josip Loun. V programu roku 1868/69 je na str. 40 možno číst: *U profesorskom se je sboru ovo proměnilo: ... město nam. učitelja Josipa Louna, koji je odstupio od učitelstva, bude imenovan nam. učiteljem Jovan Gvozdanovic'.*

⁹ Viz VII. kniha oddaných města Rakovníka 1865–1890, str. 15, Státní oblastní archiv Praha.

Anna,¹⁰ druhá Anna Miláda.¹¹

V roce 1868 se Josef Laun zapsal na právnické fakultě pražské univerzity, studoval zde dva roky, od zimního semestru 1868/69 do letního semestru 1869/70. Zajímal se o obecné právní vědy (profesoři J. F. Schulte, K. Czyhlarz, W. Wessely, J. N. Schier, G. Güntner, C. Esmarch) a o dějiny (profesor W. W. Tomek).¹²

V letním semestru 1869/70 zemřel Launovi bratr a otec;¹³ patrně z tohoto důvodu Laun svá studia na právech ukončil a v dalších letech hospodařil na svém statku č. 81 v Kněževsi u Rakovníka; zmiňuje se o tom i V. Posejpal.¹⁴

Josef Laun zemřel náhle dne 1. července 1915 v Rakovníku v Jungmannově ulici č. 372 (dnes Pražská ulice). Pochován byl dne 3. července 1915 v Rakovníku.¹⁵

LITERATURA

- [1] Houdek F., *Dějepis Jednoty českých matematiků*, JČM, Praha, 1872.
 [2] Posejpal V., *Dějepis Jednoty českých matematiků*, JČM, Praha, 1912.
 [3] Velflík A. V., *Dějiny technického učení v Praze, díl I. a II.*, Unie, Praha, 1906, 1909.

¹⁰ Marie Anna se narodila dne 15. srpna 1873 v Praze, v domě č. 649-II (nyní roh Řeznické a Štěpánské ulice), viz matrika narozených sv. Štěpán ŠT N 30, str. 213, Archív hlavního města Prahy; v matrice je Josef Laun veden již jako bývalý gymnaziální profesor, nyní soukromník. Marie Anna se dne 17. listopadu 1900 v Praze u sv. Jindřicha provdala za Rudolfa Trejbalu (1854-?), učitele hospodářské a rolnické školy v Plzni, viz matrika oddaných Kněževs 33 (1869-1914), str. 131, Státní oblastní archív Praha.

¹¹ Anna Miláda se narodila dne 25. prosince 1874 v Kněževsi na statku č. 81, viz matrika narozených Kněževs I-22 (1861-1881), str. 118, Státní oblastní archív Praha. V matričním zápisu je uvedeno, že otec Josef Laun je emeritní profesor gymnázia v Záhřebu, nyní minimajitel hospodářství v Kněževsi.

¹² Viz katalogy posluchačů právnické fakulty pražské univerzity 1868-1870, Archív UK.

¹³ Dne 7. března 1870 zemřel ve věku 28 let Launův bratr Jan, který hospodařil na rodinném statku v Kněževsi č. 43. Dne 19. dubna 1870 zemřel ve věku 67 let Launův otec Jan, výminkář v Kněževsi. Viz matrika zemřelých Kněževs I-20 (1784-1870), str. 186, Státní oblastní archív Praha.

¹⁴ Viz [2], str. 4.

¹⁵ Viz matrika zemřelých uložená na Městském úřadu v Rakovníku; jako příčina smrti je uvedena mrtvice. V matričním zápisu je Laun zapsán jako *bývalý gymn. profesor v. v. a statkář nyní*.